

STUDIUL DE CAZ ASUPRA A DOUĂ METODE DE ÎNVĂȚARE CENTRATE PE ELEV

Alexandru A. MAREȘ*

Abstract: An approach over two teaching methods focused on pupils

There are two methods focused on pupils which are already implemented in schools: the double entry journal method and the reflexive journal method. They stimulate the pupils' interest in history and encourage their personal opinions. Pupils are advised to sustain their opinions, to use and talk about the acquired knowledge, to find similarities in other situations and previous experiences.

The above methods have certain advantages, such as: the development of creativity, of self-confidence, the improvement of the analysis ability and the possibility to describe and interpret a historical event from different points of view: the pupil's, the teacher's, the scientist's, the journalist's and the politician's. The disadvantage is that a long time is required both for the teachers to understand the answers and for the pupils to accomplish their school tasks.

***Keywords:** the method of the double entry journal, the method of the reflexive journal, creativity, the ability to argue, to criticize, to self-assess.*

La nivelul clasei a VIII-a, au fost implementate două dintre metodele active prezentate la cursul coordonat de Casa Corpului Didactic și anume metoda jurnalului cu dublă intrare și metoda jurnalului reflexiv.

Aceste metode le-am considerat cele mai atractive și interesante pentru stimularea interesului elevilor față de istorie și, totodată, cele mai potrivite pentru exprimarea opiniei personale. Ele se încadrează în rândul metodelor de învățare centrate pe elev.

* Profesor de istorie, Colegiul Național „Ion Creangă”, București.

Fiecare din cei 22 de elevi ai clasei a primit un exemplar cu textul propus spre analiză și cerințele jurnalului cu dublă intrare, respectiv întrebările jurnalului reflexiv. Ținând cont de faptul că aceste metode au fost aplicate în mod experimental, am explicat elevilor maniera de lucru, diferită de cea clasică. Pe parcursul lecturării textului elevii au transcris pasajele care li s-au părut mai interesante. Am ales un citat al istoricului Diodor din Sicilia referitor la conflictul regelui get Dromichaites cu regele macedonean Lysimach, citat sugestiv pentru maniera de rezolvare a unui conflict.

Cei mai mulți dintre elevi au justificat alegerea prin faptul că au fost impresionați de „bunătatea”, „generozitatea”, „cruțarea” de care a dat dovadă Dromichaites față de dușman. Ca excepție, un elev a dat răspunsul că nu înțelege pentru ce s-a făcut deosebire în modul de organizare și desfășurare a ospățului. Prea puțini elevi însă au reușit să coreleze noile informații cu o experiență personală sau cu cunoștințele anterioare. S-au oferit răspunsurile: „îmi aduce aminte de un conflict dintr-o carte citită în vacanță”, „am fost într-o situație asemănătoare și am ales să am un prieten în plus”, „acest conflict îmi amintește de alte războaie purtate între daco-geți și romani”.

Cea mai mare parte a elevilor a formulat întrebări pertinente care demonstrează atât înțelegerea textului și a mesajului său, cât și dorința lor de a afla lucruri suplimentare, pe care citatul dat nu le dezvăluie. Iată câteva exemple: „De ce Dromichaites s-a purtat așa de frumos cu Lysimach?”, „Merita regele Lysimach să îi fie cruțată viața?”, „Cum a reacționat Lysimach atunci când a văzut ce i se întâmplă?”, „De ce cu romanii mai târziu nu s-a putut face o pace asemănătoare?” sau „De ce Dromichaites l-a numit tată pe Lysimach și a avut încredere în el?”

Majoritatea răspunsurilor au indicat acordul cu gestul regelui get de a-l cruța pe cel macedonean. „Această strategie a fost una admirabilă deoarece a încercat să stingă conflictul pe cale diplomatică și să înlătore pericolul unui nou dușman” a apreciat un elev, încadrându-se în nota generală a clasei.

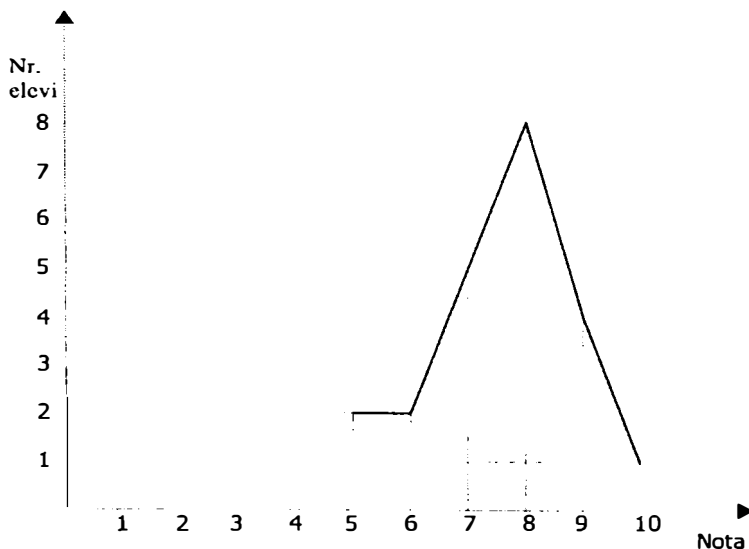
După ce au formulat răspunsurile, elevii au citit pe rând alegerile făcute și răspunsurile date. Profesorul a intervenit când a fost cazul pentru a dirija atenția elevilor spre analizarea problemelor esențiale și formularea unei opinii personale.

Deși această metodă testează mai mult atitudinea elevilor față de anumite evenimente încercând să-i facă părtași la ele din postura de martori, am încercat să alcătuiesc și o scară de apreciere, căreia i-a corespuns un barem de evaluare corespunzător:

Nr. punctelor	0–2	2–4	4–7	7–9	10
Calificativ	nesatisfăcător (inert)	satisfăcător	bun (obișnuit)	foarte activ	excelent (interes special)

Media clasei a fost de 7.59 obținându-se următoarele note: 2 note de 5, 2 note de 6, 5 note de 7, 8 note de 8, 4 note de 9 și o notă de 10.

Din punct de vedere grafic rezultatele se prezintă astfel:

Pe baza a ceea ce au învățat nou prin această metodă, a urmat rezolvarea de către elevi a jurnalului reflexiv ce cuprinde însemnările asupra aspectelor trăite în procesul cunoașterii. Elevul este pus în situația de a reflecta asupra propriului proces de învățare, această metodă reprezentând un dialog purtat cu sine însuși. Examinând atitudinea elevilor față de procesul de învățare putem să îi aducem corecțiile necesare, autoreglându-l.

La întrebarea ce au învățat prin rezolvarea acestei sarcini s-au primit răspunsurile: „să exprimăm opinia personală despre anumite evenimente”, „să comentăm un text”, „să transcriem un citat”, precum și „un om nu trebuie omorât orice ar face”.

Procesul de învățare a trezit în rândul elevilor sentimente de acceptare întrucât își pot exprima propria părere, sentimente de bucurie și chiar de entuziasm pentru că își pot utiliza imaginația nemaifiind nevoiți să reproducă

răspunsuri stricte și o cronologie cât mai exactă, sentimente de plăcere, de curiozitate, „de admirație și respect dată de alegerile înțelepte ale unor regi iscuși”.

Elevii recunosc că au întâmpinat unele dificultăți la exprimarea unei întrebări pertinente, precum și la selectarea pasajului și motivarea alegerii acestuia. Ei consideră că și-ar putea îmbunătăți performanțele școlare dacă ar citi suplimentar cărți sau reviste de istorie, dacă ar fi mai atenți la oră, dacă ar face vizite la muzee de istorie, dacă ar utiliza și cu alte ocazii cele două metode nou aplicate la clasă, dacă ar extrage referate de pe internet, dacă ar realiza planșe, scheme.

Elevii declară că au fost impresionați pozitiv de acest tip de test, de modul de lucru care le dezvoltă imaginația și le lasă libertatea de a alege, de iscusința regelui Dromichaites de a rezolva în mod pașnic un conflict. La întrebarea ce schimbare ar putea face, elevii au răspuns că ar încerca să joace o scenetă întruchipând personajele din text, ar supune cele două metode învățate spre dezbateri și colegilor din alte clase, le-ar prezenta în revista școlii, ar înlătura cerința de formulare a unei întrebări, sau nu ar aduce nici o modificare.

La cerința ce presupunea autoevaluarea activităților desfășurate cei mai mulți elevi au reușit să se încadreze în intervalul de ± 1 punct. Astfel, media autoaprecierilor pe clasă, de 8.06 s-a situat doar cu o jumătate de punct peste media reală de 7.59. Acest lucru demonstrează că metoda jurnalului reflexiv are un important rol formativ în demersul de realizare a capacității de autoapreciere.

În concluzie, această experiență de învățare a fost pe placul celor mai mulți elevi din mai multe considerente: reprezintă ceva nou stârnindu-le curiozitatea, li se pare o sarcină de lucru mai facilă permitându-le analiza unor evenimente istorice într-un mod propriu, personal, din puncte de vedere diferite, se renunță la abordarea de tip cronologic și la răspunsurile de tip unic, punerea în discuție și acceptarea altor păreri alături de cea personală.

Avantajele metodei jurnalului cu două intrări și jurnalului reflexiv sunt: stimularea implicării active a elevilor care își asumă responsabilități în mod constant, le dezvoltă creativitatea, capacitatea de analiză, încrederea în sine și puterea de a-și argumenta propria decizie. Metodele oferă și elevilor mai puțin comunicativi posibilitatea de a se exprima.

Alte avantaje sunt acelea că oferă atât elevilor, cât și profesorilor prilejul de îmbogățire a cunoștințelor istorice, formează unele abilități de lucru cu textul, stimulează atitudini pozitive și cultivă exemple cu puternice accente

formative. Metodele sprijină formarea unor sentimente patriotice și civice, punând bazele trăsăturilor de caracter și comportament ale unui bun cetățean.

Punându-se în situațiile unor oameni din trecut, elevii se confruntă cu aceleași opțiuni și dileme și învață să caute căi de rezolvare ale unor situații problemă. Aceste metode îi activează pe elevi, îi învață deprinderi de gândire și comunicare valoroase pe termen lung. Îi învață faptul că un eveniment istoric poate fi descris și interpretat în mod diferit în funcție de punctul de vedere al fiecărui individ: elev, profesor, cercetător, jurnalist, politician.

Descurajează învățarea de tip reproductiv, au un accentuat rol formativ, dezvăluie percepțiile personale despre „ceilați” prin punerea elevilor în relație directă cu personajele. Elevii sunt deprinși să-și justifice părerile, să dezbată și să folosească ce au învățat, să facă analogii, comparații cu alte cazuri, situații și experiențe anterioare, personale sau despre care au luat cunoștință. Totodată, cele două metode stimulează spiritul critic, favorizează accesul la cunoaștere prin forțele proprii, atrăgându-i spre disciplina istoriei, care nu li se mai pare rigidă prin modalitatea de abordare.

Ca *dezavantaje* precizăm bugetul mare de timp din partea profesorilor pentru a selecta, multiplica materialul de lucru și a interpreta răspunsurile. Metodele necesită mult timp și din partea elevilor pentru a rezolva toate sarcinile de lucru. Ar fi necesare fie ore suplimentare în programă pentru astfel de metode, fie descongestionarea materiei. Jurnalul cu dublă intrare și jurnalul reflexiv se pretează la elevii mai mari, respectiv din clasele a VIII-a – a XII-a.

Eficiența acestor metode este afectată de existența unor diferențe sensibile în interiorul grupului de elevi privind abilitățile de comunicare și interpretare, precum și gradul de toleranță față de interpretarea celuilalt.

Din aceste motive cele două metode au doar un caracter auxiliar.

JURNALUL CU DUBLĂ INTRARE

Citiți cu atenție textul de mai jos, apoi împărțiți foaia voastră de lucru pe două coloane. Pe coloana din stânga transcrieți un pasaj sau două care v-au impresionat în mod deosebit. Pe coloana din dreapta motivați alegerea făcută precizând la ce v-a făcut să vă gândiți. Dacă aveți vreo întrebare în legătură cu pasajul selectat formulați-o în scris. Notați ce anume v-a intrigat sau impresionat în mod plăcut sau neplăcut, precum și dacă sunteți sau nu de acord cu modalitatea de desfășurare a acelor fapte.

Dromichaites, regele tracilor, după ce primi cu multă prietenie pe regele Lysimach, numindu-l și tată, îl conduse împreună cu copiii săi într-o cetate numită Helis.

Ajungând oștirea lui Lysimach în puterea tracilor, aceștia se stânseseră la un loc – alergând în număr mare – și strigară să le fie dat pe mână regele prizonier, ca să-l pedepsească. Căci – spuneau ei – poporul, care luase parte la primejdii, trebuie să aibă dreptul de a chibzui asupra felului cum să fie tratați cei prinși. Dromichaites fu împotriva pedepsirii regelui și-i lămuri pe oșteni că este bine să-l cruțe pe bărbatul acesta. Dacă l-ar omori pe Lysimach – spunea el, - alți regi au să-i ia domnia și se prea poate ca regii aceștia să fie mult mai de temut decât înaintașul său. Dar cruțându-l pe Lysimach, acesta – cum se cuvine – are să se arate recunoscător tracilor, care i-au dăruit viața. Iar locurile întărite, aflate mai înainte vreme în stăpânirea tracilor ei le vor dobânda înapoi fără nici o primejdie.

Cu încuviințarea mulțimii, Dromichaites căută printre prizonieri pe prietenii lui Lysimach și totodată pe sclavii care obișnuiau să-l slujească și-i aduse în fața regelui prizonier. Săvârși apoi jertfa și îl pofti pe Lysimach la ospăț – împreună cu prietenii săi și cu tracii cei mai de văză. [Dromichaites] pregăti mese [deosebite]. Pentru cei din jurul lui Lysimach, întinse un covor regal, luat în luptă, iar pentru sine și prietenii săi așternu doar paie.

De asemenea, fură pregătite două ospete: pentru cei macedoneni, Dromichaites rândui tot felul de mâncăruri alese, servite pe o masă de argint, iar tracilor le dădu să mănânce zarzavaturi și carne, dar pregătite cu măsură, așezate pe niște tăblițe de lemn, care țineau loc de masă. În cele din urmă,

puse să le toarne macedonenilor vin în cupe de argint și aur, pe câtă vreme el și tracii lui beau vinul în pahare de corn și lemn, așa cum obișnuiesc geții. Pe când băutura era în toi, Dromichaites umplu [cu vin] cornul cel mai mare, îi spuse lui Lysimach „tată” și îl întrebă care dintre cele două oște i se pare mai vrednic de un rege: al macedonenilor, sau al tracilor. Lysimach îi răspunse că al macedonenilor [...]

(Diodor din Sicilia, „Biblioteca istorică”, XXI, 11-12, după *Fontes Historiae Dacoromaniae*, vol. I, Documente, 1964, p. 195-199.)

A N E X A nr. 2

JURNALUL DE REFLECȚIE

Numele.....
Prenumele.....
Clasa.....

1. Prin rezolvarea acestei sarcini de lucru am învățat:
2. Procesul de învățare mi-a trezit următoarele sentimente:
3. Pe parcursul rezolvării sarcinii am avut dificultăți la:
4. Cred că mi-aș putea îmbunătăți performanța dacă:
5. Am fost impresionat pozitiv / negativ de:
6. Dacă aș putea schimba ceva aș face:
7. Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu nota:
8. Ce a adus nou această experiență de învățare?
9. Ți-a plăcut sau nu și de ce anume?